ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތް

- **ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު:** 2023/HC-B12/57
- **އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:** ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
- **އިސްތިއުނާފު ޢަރުޟުވި ފަރާތް:** އަޙްމަދު ޝާހިދު / ގޯވަރެހަ، ސ.ހިތަދޫ
- **މައްސަލައިގެ ބާވަތް:** ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

(ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހެޅި ހުށަހަޅައިދެވުނުގޮތުގެ ނިޔާއިން ނިންމުން)

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް

ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝަތު ފަރްޒާނާ

ފަނޑިޔާރު އަޙްމަދު ޝަކީލް

ނިމުނު ތާރީޚް: 28 ޞަފަރު 1445 / 13 ސެޕްޓެމްބަރު 2023

ހައިކޯޓުގެ ޑިވިޝަނަލް ބެންޗުން ހުކުމްކުރި ތާރީޚު: 06 ޞަފަރު 1445 / 22 އޮގަސްޓު 2023

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ނިންމުން:

- **ނަންބަރު:** [redacted]
- **ނިންމި ތަން:** [redacted]
- **މާއްދާ:** ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް (ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމާމެދު ނިންމި ނިންމުން)
- **ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު:** 24 ފެބުރުއަރީ 2020
- **ނިމުނު ތާރީޚު:** 20 ޖުލައި 2023

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް
ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
ފާރިޢު ވަކީލުން:
ސީނިއަރ ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޝަމާ އިބްރާހީމް
ސީނިއަރ ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ އާއިޝަތު މުޙައްމަދު

އިސްތިއުނާފު ދައުވާލިބޭ ފަރާތް
އަޙްމަދު ޝާހިދު / ގާފަރު، ސަނީހަވުރު
ފާރިޢު ވަކީލު: -

[illegible]

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒުގެ ރައުޔު

މައްސަލައިގެ ތަޢާރުފު

1. މިއީ، [redacted] ކޯޓުގެ ނަންބަރު [redacted] "ސަމަރީއަށް ނިމުނުގޮތް" (ސަމަރީއަށްގެ ކޭހުން ހުކުމަކާ ހުކުމްކުރާ ނިންމިގޮތް) އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން (މީގެ ފަހުން "ދައުލަތް" ނުވަތަ "ޕްރޮސިކިއުޝަން" ނުވަތަ "އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް") ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅުއްވުން ޝަރީޢަތުގައިވާ ޤަޟިއްޔާއެކެވެ. މި ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފު ތުހުމަތުވާފަރާތަކީ ސ.ހިތަދޫ، ޖާދަރު، އަޙްމަދު ސާއިފު[1] (މީގެ ފަހުން "އިސްތިއުނާފު ތުހުމަތުވާ ފަރާތް" ނުވަތަ "އަޙްމަދު ސާއިފު") އެވެ.

މައްސަލައިގެ ކަންހިނގާފައިވާގޮތް:

2. 02 ޖޫން 2016 ގައި ހިނގާފައިވާ ހާދިސާއަކާ ގުޅިގެން، 01 ނޮވެންބަރު 2016 ގައި، ދައުލަތުން އަޙްމަދު ސާއިފުގެ މައްޗަށް ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009 (ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ޚާއްޞަ އުޞޫލަކުން ޢަމަލުކުރުމުގެ ޤާނޫނު)ގެ 9 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)އާ ޚިލާފަށް، އެ މާއްދާގެ (ނ)ގެ ދަށުން އިތުބާރުކުރާ މަޤާމެއްގައި ހުރެ ކުޑަކުއްޖަކާމެދު ޖިންސީ ޢަމަލު ހިންގުމުގެ ކުށުގެ ދައުވާ [redacted] ކޯޓުގައި އުފުލާފައިވެއެވެ.[2] އަޙްމަދު ސާއިފުގެ މައްޗަށް ދައުވާ ކުރެވިފައިވާ ކުރިމަތިވާ އަދަބު ދިނުމުގައި، ބާލިޣު ހިނގާ ގޮތުގަނޑެއްކަން 06 މަސްދުވަހުގައެވެ.

---

[1] ދ.ކ.ކ ނަންބަރު A308012

[2] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ޗާޖްޝީޓް ނަންބަރު [redacted] (01 ނޮވެންބަރު 2016) ދައުލަތުން ހުށަހަޅާ ޗާޖު.

3. [redacted] ކޯޓަށް ހުށަހެޅުނު ދަޢުވާ ސ.ހިތަދޫ މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓަށް ބަދަލުކޮށްދިނުމަށް އަޙްމަދު ސާއިލުގެ ފަރާތުން އެދުނެވެ. އެހެންވެ، އެމައްސަލަ އިތުރަށް ދިރާސާކުރުމަށްކަމަށްބުނެ، ލިޔުންތަކާއެކު އަނބުރާ ފޮނުވައިދިނުމަށް 05 ޖަނަވަރީ 2017 ގައި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން [redacted] ކޯޓުގައި ސިޓީއަކުން އެދުނެވެ.[3] އެސިޓީއާ ގުޅިގެން، 18 ޖަނަވަރީ 2017ގައި އެމައްސަލައިގެ އެންމެހައި ލިޔެކިޔުންތައް ދަޢުވާ ފޯމު އަނބުރާ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް ފޮނުވާލައިފައެވެ.[4]

4. އެމައްސަލަ އިތުރަށް ދިރާސާކުރުމަށްފަހު، 19 ޑިސެމްބަރު 2017 ގައި [illegible] ދަޢުވާ އަލުން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން، [redacted] ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ.[5] އެ ދަޢުވާ ހިންގުމަށްޓަކައި އަޑުއެހުމަށް ސާއިލު ޙާޟިރު ކުރުމަށް ކޯޓުން ކުރި މަސައްކަތްތަކުން އޭނާ ޙާޟިރު ނުކުރެވުނު ކަމަށް ބުނެ، 01 އަހަރާއި 06 މަހަށް ވުރެ ގިނަ ދުވަސް ވީއިރުވެސް، އެމައްސަލަ އަލުން ދިރާސާކުރުމަށްކަމަށްބުނެ، 12 ނޮވެންބަރު 2018 ގައި [redacted] ކޯޓުން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް ސިޓީއާއެކު އެމައްސަލަ އަނބުރާ ފޮނުވާލާފައިވެއެވެ.[6]

5. މި ސިޓީއާ ގުޅިގެން، [illegible] ސާއިލު [illegible] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން ކޮމިޝަނަރ އޮފް ޕޮލިސްއަށް 22 ނޮވެންބަރު 2018 ގައި ސިޓީއެއް ފޮނުވާލާފައިވެއެވެ.[7] އަދި އެ ސިޓީއާ ގުޅިގެން ކޮމިޝަނަރ އޮފް ޕޮލިސްއިން 06 މާރިޗު 2019 ގައި [illegible] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ

---

[3] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ނަންބަރު [redacted] ސިޓީ

[4] [redacted] ސިޓީ

[5] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ދަޢުވާފޯމުގެ ނަންބަރު [redacted] ދަޢުވާ ހުށަހެޅި ތާރީޚް (19 ޑިސެމްބަރު 2017)

[6] [redacted] ކޯޓުގެ ނަންބަރު [redacted] ސިޓީ (12 ނޮވެންބަރު 2018)

[7] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ނަންބަރު [redacted] (22 ނޮވެންބަރު 2018) ސިޓީ

އޮފީހަށް ފޮނުވާފައިވެއެވެ.[8] އަދި އެއަށްފަހު، މައްސަލަ އިތުރަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން ދިރާސާކުރިއިރު ޖީ.އެން.އޭ ތަޙްލީލު ރިޕޯޓުގައި ހިމެނޭ މާއްދީ ހެކީގެ ޗެއިން އޮފް ކަސްޓަޑީ ފޯމު ހިމެނިފައިނުވާތީ، ޗެއިން އޮފް ކަސްޓަޑީގެ ކޮޕީއާ ޓީމުގެ ހުށަހެޅުމަށާއި، އެ ރިޕޯޓާއި ގުޅުންހުރި މާއްދީހެކި ހުށަހަޅައިދެއްވުމަށް އަންގައިދީ، ދިޔުމުގައި ފުލުސް ސަރވިސްގެ ޑިރެކްޓަރޭޓް ބަލާ ހަވާލުކުރި ޓީމުގައި ގަޑި ހިފެހެއްޓިފައިވާތީ، އެ ކަންކަން ފުރިހަމަކުރުމަށްފަހު އަލުން ހުށަހަޅުއްވުމަށްޓަކައި މައްސަލަ މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްއަށް 26 މޭ 2019 ގައި އަނބުރާ ފޮނުވާފައިވެއެވެ.[9] އެއަށްފަހު، މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްއިން 09 ޖުލައި 2019 ގައި މައްސަލަ އަލުން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް ފޮނުވިއެވެ.[10]

6. އޭގެ 07 މަސް ފަހުން، 23 ފެބުރުއަރީ 2020 ގައި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން [illegible] [illegible] މައްޗަށް ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009 (ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނާމެދު ޚާއްޞަ އަދަބުތަކާއި ފިޔަވަޅުތަކުގެ ޤާނޫނު)ގެ 9 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފަށް، އެ މާއްދާގެ (ށ)ގެ ދަށުން، ކުޑަކުއްޖަކާ އިތުބާރުކުރެވޭ މަޤާމެއްގައި ހުރި މީހަކު، އެ ކުޑަކުއްޖާއާއި ޖިންސީ ގުޅުމެއް ހިންގުމުގެ ކުށުގެ ދައުވާ އަރުވަން [redacted] ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ.[11] މި ދައުވާ ބަލަމުންދިޔައީ އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު [redacted] ގެ ދަށުންނެވެ.

---

[8] މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ ނަންބަރު [redacted] ސިޓީ (06 މާރިޗު 2019)
[9] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ [illegible] ނަންބަރު [redacted] ސިޓީ (26 މޭ 2019)
[10] މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ ނަންބަރު [redacted] ސިޓީ (09 ޖުލައި 2019)
[11] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ނަންބަރު [redacted] ދައުވާ ހުށަހެޅި ފޯމު (23 ފެބުރުއަރީ 2020)

7. ބުނެވުނު ޤަޟިއްޔާގެ އިބްތިދާއީ މަރުޙަލާގައި، އަޙްމަދު ސާލިހުގެ ފަރާތުން ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުން ކުރައްވާފައެވެ. އެ ހުކުމުގައި މި މައްސަލައިގެ ގުޅުން އެދިފައިވާ ކަންކަން ތިރީގައި ބަޔާންކުރަމެވެ.

> "ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 95 ވަނަ މާއްދާއިން ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނަށް އަމަލު ކުރަން ފެށިއިރު، ހައްޔަރު ކުރެވި، އެހެންނަމަވެސް ދަޢުވާ ދޫކޮށްލައިފާ ހުރި މައްސަލަތައް ނިންމައި، މިޤާނޫނަށް އަމަލު ކުރަން ފަށާތާ 45 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެމީހެއްގެ މައްސަލައެއް ދަޢުވާ އުފުލުމަށްޓަކައި އެނގުން އޮންނަނީ ދައުލަތުގެ ކޮވިޑް ޖެނެރަލް ސަރވިސްގެ ދަށުން 02 ވާ 2016 ގައި ފެށުނު / 29 ޖޫން 2016 އާއި ހަމައަށް ބަންދުގައި ކުރިއަށްގެންދިޔަ އެނގުން އޮތީތީ، ދައުލަތުގެފަރާތުން އެއް ދިފާޢީ ނަގަން 15 އޮގަސްޓް 2017 ކަމާއި، އެދި limitationގެ މުއްދަތު ކަމަށް ފެނުން، ނަގަން އަމަލުކުރުމުގެ ކުރިން ދައުލަތު ކުރަކާ، އެފަދަ ކޯޓަށް އަރުވާނެ ފާސްކުރެވިފައިވާ ޤާނޫނުގެ 83 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތަށް ސަބަބެއް އެންމެފަހުން ގޮތެއް މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ޤާނޫނުގެ 95 ވަނަ މާއްދާގައި ވާ މުއްދަތު ބަޔާންކޮށް ނުކުރާކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2018/HC-N-A/03 ފަސޭހައިން އެޕީލް ޤަރާރުގައި، ދިވެހި ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ކުރީގެ މަތީ ޝަރީޢަތުގެ ކޯޓުތަކުން ނިންމުމުގެ އުސޫލުތަކަށް ދަށު ޝަރީޢަތުގެ ކޯޓުތަކުން ޢަމަލުކުރުން ކަމަށް ކަނޑައަޅައި ވާން މިހެންކަމުން މިފަދަ ދައުލަތުން ދަޢުވާކުރުމުގެ ކަނޑައަޅާފައި ދައުލަތުން އޮތެވެ.
> ދަޢުވާކުރުމުގެ ކުރިއަށް 02 ޖޫން 2016 ވަނަ އަހަރު ކުރިން ދަޢުވާކުރަންޖެހޭ ދައުލަތުގެ ޖަދުވަލު 1 އިން އެނގެއެވެ. ދައުލަތުން ކުރިން [redacted] ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވަނީ 23 ފެބްރުއަރީ 2020 ގައި ކަން ދައުލަތުން ކޯޓަށް ހުށަހެޅުން އެނގެން އޮތެވެ. މިއީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައިވާ ގޮތުން މުއްދަތު އިޚްތިޔާރުކުރުމުގެ ޤާނޫނީ އެއްގޮތަށް ފުރިހަމަ ކުރުމުގެ ޝަރީޢަތުގެ ކުރިމަތީ މައްސަލައެއް ނިންމުމަށް ފަސްކުރުމުގެ 119 ވަނަ މާއްދާގެ 2 އިން މި ދައުލަތަށް ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ ދައުލަތުގެ ނުކުތާ ފުރުޞަތު ދީފައިވެއެވެ."

މި ހުކުމުގެ ތަފާސީލުގައި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން ހުށަހަޅާފައިވާ، މި މައްސަލައަކީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު)އަށް އަމަލުކުރަން ފެށުމުގެ ކުރީގެ މައްސަލައެއްކަމުގައި، ޤާނޫނުގެ 95 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފެށިއިރު ހުރި މައްސަލަތަކުގައި އަމަލުކުރަންޖެހޭ ގޮތުގެ ފާހަގަކުރަމެވެ. އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 61 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)އަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، މި މައްސަލައިގައި

ދަޢުވާ 01 ނޮވެންބަރު 2016ގައި އުފުލާފައިވާތީ، އެ ހިސާބުން ދަޢުވާކުރުމުގެ މުއްދަތު ގުނުން ހުއްޖަތަކަށް އަންނަނީކަމަށް. މިކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށް [redacted] ކޯޓުގެ ނަންބަރު [redacted] "[illegible]" އިން ހިންގާފައިވާ އަންނަނިވި ފަދައިންނެވެ.

> "މި މައްސަލައަކީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު އަމަލު ކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިން ހުށަހަޅައި އަނބުރާ ގެނެސްފައިވާ މައްސަލައެއް ކަމުގައިވާތީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު 12/2016 އަށް އަމަލުކުރަން ފެށުމުން އެ ޤާނޫނުގެ 95 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މުއްދަތުގައި މިދަޢުވާ ކޯޓަށް ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.
>
> މުއްދަތުގައި ދަޢުވާ ހުށަހަޅައިފައިނުވާތީއާއި، މައްސަލަ އަނބުރާ ގެންދިއުމުން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގައި މައްސަލަ [illegible] އަނބުރާ ގެންދިއުމުގެ [illegible] ދަޢުވާ ހުށަހަޅާފައިވަނީ 03 (ތިނެއް) އަހަރާއި، 06 (ހައެއް) ދުވަސް ނުވަތަ ޖުމްލަ 1443 (ސާދަސަތޭކަ ސާޅީސް ތިނެއް) ދުވަސް ފަހުންކަން އެނގެން އޮންނާތީއާއި، މިފަދައިން ފަސްވުން މަޤްބޫލު ސަބަބެއްކަމުގައި ދެއްކުމަށް އެކަށީގެންވާ ސަބަބެއް [illegible] [illegible] [illegible] ދަޢުވާ statute-barred/ އެއްކަމަށް ކަނޑައަޅަދޭށެވެ.
>
> މިގޮތުން ކަނޑައަޅައިދީގެން ދިފާޢުގައި ހުށަހަޅާފައިވާ [illegible]، މިދަޢުވާ [illegible] ނިމުނުކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމެވެ."

8. [redacted] ކޯޓުގެ މި ނިންމުމާމެދު ހިތްހަމަނުޖެހިގެން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން މި ނިންމުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރީއެވެ. މިއީ އެގޮތުން ކުރި އިސްތިއުނާފު މައްސަލައެވެ.

އިސްތިއުނާފު ނުކުތާތައް

9. [redacted] ކޯޓުގެ ނަންބަރު [redacted] "[illegible]" ނިންމާފައިވަނީ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށްކަމަށް، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ

ފަރާތުން އެ ނިންމުން އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް 03 (ތިނެއް) ނުކުތާ ހުށަހަޅައި އެނުކުތާތަކާގުޅޭގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ސާބިޤަތުގެ މަޖިލީހުގައި ވާހަކަ ދައްކާފައިވެއެވެ. އެގޮތުން ހުށަހަޅަނީ؛

9.1 **ފުރަތަމަ ނުކުތާއަކީ:** އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ނިންމުން ނިންމާފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު: 2020/SC-A/44 (އިސްމާޢީލް ސަޢީދު ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް) ގެ މައްސަލާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލާ ޚިލާފަށް ކަމުގައިވާތީ، މި ނިންމުމަކީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާ ޚިލާފު ނިންމުމެއްކަމަށްބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

9.2 **ދެވަނަ ނުކުތާއަކީ:** އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ނިންމުން ނިންމާފައިވަނީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު)ގެ 95 ވަނަ ނަންބަރާއި، ޤާނޫނު ނަންބަރު: 4/2011 (ވަނަކުރުމުގެ ހަމަޖެހުން ބައްދަލުކުރުމުގެ ޤާނޫނު)ގެ 3 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށްކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

9.3 **ތިންވަނަ ނުކުތާއަކީ:** އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ނިންމުމަކީ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާ ޚިލާފަށް، އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/SC-A/23 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ސިރާޖު) ގެ މައްސަލާގައި ޤާނޫނު ނަންބަރު: 4/2011 (ވަނަކުރުމުގެ ހަމަޖެހުން ބައްދަލުކުރުމުގެ ޤާނޫނު)ގެ 35 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ގުޅިގެން ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލާ ޚިލާފު ނިންމުމެއް ކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާނުކުތާއެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން އެދޭގޮތް:

10. [redacted] ކޯޓުގެ ނަންބަރު [redacted] "ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް" އަކީ ޤާނޫނާ ޚިލާފު ނިންމުމެއް ކަމަށް ކަނޑައަޅައި، ރިފަރެންސް ނަންބަރު [redacted] "ދައުލަތް ހުށަހަޅާ ފޯމު" އިން ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައިގައި ގޮތުން ބަލައި ގޮތެއް ނިންމަންޖެހޭ

މައްސަލައެއް ކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މައްސަލަ ބަލައި ނިންމުމަށް [redacted] [redacted] ކޯޓަށް ތަޙުވީލުކުރުމަށް އަމުރުކޮށްފައެވެ.

މި މައްސަލައިގައި ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި ދެފަރާތުން ދެއްކި ވާހަކައިގެ ޚުލާސާ

11. އިސްތިއުނާފުގެ ފުރަތަމަ ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި ދައުލަތުން ބުނެފައިވަނީ، މި މައްސަލައިގައި އަޙްމަދު ސާއިލުގެ ޙުކުމުން ހަމަޖެހި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 95 ވަނަ މާއްދާ ތަތުބީޤުކޮށްދިނުމަށް ކަމަށާއި، ނަމަވެސް، ކޯޓުން ނިންމުން ނިންމާފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ **ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. ޢަބްދުލް މަޖީދު**[12] ގެ ސަބަބުތަކުގައިވާ އުސޫލުތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށްގެން ކަމަށާއި، އެ އުސޫލު ގެނެސްދެމުން ދައުލަތުން ޖާގަ ދިނުމަށް ނުވަތަ އެކަމާގުޅޭގޮތުން ދައުލަތުން ދެކޭގޮތުގައި ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައި އެ އުސޫލު ތަޠުބީޤުކޮށް މައްސަލަ ނިންމާފައިވާ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ **އިސްމާޢީލް ޝަފީޤު ވ. ދަ ސްޓޭޓް**[13] ގެ ސަބަބުގެ 69 ވަނަ ނުކުތާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތަށް އަމަލުކުރުމުގައި، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާ ޚިލާފުވެފައިވާކަމަށެވެ.

12. އިސްތިއުނާފުގެ ދެވަނަ ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި ދައުލަތުން ބުނެފައިވަނީ، އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ނިންމުމުގައި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 95 ވަނަ މާއްދާ މާނަކުރުމުގައި، އެކަށީގެންވާ ސާބިތުކުރުން ކޯޓުން ދެއްކި އުސޫލާ ޤާނޫނާ މައްސަލަތަކަށް ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 95 ވަނަ މާއްދާ ތަތުބީޤުކުރައިވެސް، މާނަކުރުމުގެ ހަމަތައް ބަޔާންކުރާ ޤާނޫނުގެ 3 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލާ ޚިލާފުވެފައިވާކަމަށެވެ.

---

[12] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2022/SC-A/23

[13] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2020/SC-A/44

13. ތިންވަނަ ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި ދައުލަތުން ބުނެފައިވަނީ، މި މައްސަލައިގައި ދަށު ކޯޓުން އަލުން ދައުވާ ކުރި މުއްދަތު ގުނުމުގައި ބަލާފައިވަނީ 18 ޖަނަވަރީ 2017 ދުވަހު ކޯޓުން މައްސަލަ އަނބުރާ ފޮނުވާލި ތާރީޚާއި، 23 ފެބްރުއަރީ 2020 ގައި ދައުވާ ކުރި ތާރީޚާއި ދެމެދުކަމަށެވެ. އެހެންނަމަވެސް، އެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި މައްސަލައިގައި އިތުރު ފިޔަވަޅު ތަކެއް އަޅުއްވާފައިވާކަމާއި، އެގޮތުން މައްސަލައިގެ ހިނގުން ބައެއް [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލަ އަނބުރާ ފޮނުވާލައި [illegible] މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދައުވާ އުފުލުއްވާފައިވާތީ، މި [illegible] [illegible] ފަސްކުރުމަށް މި މައްސަލައިގައި އަލުން ދައުވާ ކުރުމުގައި އަނިޔާވެރިވާކަން ފެނޭކަމަށެވެ. މިގޮތުން، ދައުވާ އުފުލުން ފަސްކުރުން ދައުލަތަށް ފާއިދާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބަޔާންކުރައްވާފައިވާތީ، އެގޮތުން މި މައްސަލަ [illegible] ފަސްވެފައިވާ ދައުލަތުގެ ފާހަގަކުރުމުން ކޯޓުން ހުކުމް ދެއްވާފައިވަނީ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 50 ވަނަ މާއްދާއިން ކަށަވަރުކޮށްދީފައިވާ ޙައްޤެއް އުނިކުރެވިފައިވާ [illegible] ނުދޭކަމަށެވެ.

14. އިސްތިއުނާފު ނުކުތާތަކުގެ ޖަވާބުގައި އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވާފަރާތުން ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ، [redacted] ކޯޓުން ނިންމާފައިވާގޮތަށް ނިންމައިދިނުމަށް އެދޭކަމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރެއްވި ފަރާތުން އެދޭގޮތް:

15. ހައިކޯޓުގައި ބޭއްވުނު ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި[14] އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވާފަރާތުން ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ، މި މައްސަލަ [redacted] ކޯޓުން ނިންމިގޮތަށް ނިންމައިދިނުމަށް އެދޭކަމަށެވެ.

---

[14] 04 ސެޕްޓެމްބަރު 2023 ދުވަހު ބޭއްވުނު ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި

ސަޕްރީމްކޯޓު ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންތައްތައް

16. މި މައްސަލައިގައި ދައުލަތުން ޤާނޫނީ ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް އެދިފައިވަނީ 03 ކަމަކަށެވެ. އެއީ، އިސްތިއުނާފުކުރެވޭ ނިންމުން ނިންމާފައިވަނީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 95 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށްކަމަށާއި، އަދި ނިންމުން ނިންމާފައިވަނީ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ **ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ. [illegible]**[15] ޤަޟިއްޔާއާ ޚިލާފަށްކަމަށާއި، އަދި ނިންމުން ނިންމާފައިވަނީ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ **ދަ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. [illegible]**[16] ޤަޟިއްޔާއާ ޚިލާފަށްކަމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފު މުއްދަތު ފާއިތުވުމަށްފަހު ބަލައިގަތުން:

17. އިސްތިއުނާފު މުއްދަތު ފާއިތުވުމުން، ހައިކޯޓުގެ ސަޕްރީމްކޯޓުގެ މަޖިލީހުން ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ އެކަށީގެންވެ. ޢާންމު ގޮތުން ވަކަލާ ދައުލަތުން ޤާނޫނީ ވަކިވަކި ކަމުގައި ބައްލަވާފައި ނުވެއެވެ. އެހެންވީ، އެކަން ޚިޔާލު ތަރުތީބު، ހައިކޯޓުގެ ދަށުކޯޓުތަކުގެ އެކަން ކަމުގެ އިސްތިއުނާފު މުއްދަތު ފާހަގަ ވަކިކަމެއް ދޭހަވެއެވެ. ނަމަވެސް ހައިކޯޓުގެ ކަންކަން އަދި އިންސާފުވެސް އެންމެހާ ކަންކަން ކަމުގެ ކަންކަމުން ވަކިވަކި ހުރިހާ ފުރުޞަތު ދިނުމަކީ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ތަޢާރަފުކުރެވިފައިވާ ނިޔާ ދޭން ޤާނޫނީ ނިޒާމުގެ ބަސްތައް ބަލާފައިވާ ކަމެއް ކަމުން ނިންމައިވާނެއެވެ.

18. އެހެންކަމުން، ދައުލަތުން ސަޕްރީމްކޯޓުގެ މަޖިލިހަކަށް ވަކިވަކި ހަމަޖެހިފައިވާ ނުވާ ފަދައިގައިވެ ޤާނޫނީ ފުރިހަމަ ތަފްސީލުކުރެވިފައިވަނީ އެކަމަށް ބަރާބަރު ދުވަސްތަކުގެ 03 (ތިނެއް) ދުވަހުގެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ގޮތުގެ މައްސަލައިގެ ޤާނޫނު ދިނުން ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ. ނަމަވެސް ވަކިވަކި ހަމަޖެހިފައިވަނީ ދިނުން މުއްދަތުގެ ބޭނުން ކުރެވި ނުކުރުން، މައްސަލަ ކުރިއަށް ގެންގޮސްފައިވަނީ ދިޔައީ ވަކިވަކި ނުވެއެވެ.[17]

---

[15] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2020/SC-A/44

[16] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2022/SC-A/23

[17] ސަޕްރީމްކޯޓު ކުރިމަތީގެ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤަވާޢިދުގެ 148 ވަނަ މާއްދާ.

ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 95 ވަނަ މާއްދާއާ ގުޅޭ:

19. މިމައްސަލައިގެ މައްޗަށް ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު[18]ގެ 95 ވަނަ މާއްދާ ތަތުބީޤުކުރެވޭތޯ ބަލާއިރު، މިމައްސަލައިގައި ފެންނަން ހުރި ގޮތާއި ތާރީޚްތަކާއި ހިސާބުން ބަލާލަމެވެ. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 95 ވަނަ މާއްދާގައިވަނީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

> މިޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފެށޭއިރު ހުރި މައްސަލަތައް
>
> 95. މި ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފެށޭއިރު ޤާނޫނު ތަންފީޒުކުރާ އިދާރާތަކުން ތަޙުޤީޤުކުރަމުންދާ މައްސަލަތަކުގެ ތެރެއިން މި ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ މުއްދަތުތަކާ އެއްގޮތަށް ނިންމަންވާނެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، މި ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފެށޭއިރު ތަޙުޤީޤުގައި ބަންދުކޮށްފައި ހުރި މީހެއްގެ މައްސަލައެއް ނަމަ، މި ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފެށިތާ 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެ މީހެއްގެ މައްޗަށް ދަޢުވާ އުފުލަންވާނެއެވެ. އަދި ހައްޔަރުކުރެވި، އެހެންނަމަވެސް ބަންދުން ދޫކޮށްލެވިފައިވާ މީހެއްގެ މައްސަލައެއް ނަމަ، މި ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފެށިތާ 45 (ސާޅީސް ފަހެއް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެ މީހެއްގެ މައްޗަށް ދަޢުވާ އުފުލަންވާނެއެވެ.

މިގޮތަށެވެ.

20. އަޙްމަދު ސާއިދުގެ މައްޗަށް ތުހުމަތު ކުރެވުނީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނަށް އަމަލު ކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިންނެވެ. އަދި އޭނާގެ މައްޗަށް ދަޢުވާ އުފުލިފައިވަނީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނަށް އަމަލު ކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިންނެވެ. އެހެންކަމުން، އަޙްމަދު ސާއިދުގެ މައްޗަށް ދަޢުވާ ކުރެވުނު މިމައްސަލައަކީ، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 95 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ؛

20.1. ތަޙުޤީޤު ކުރަމުންދާ މައްސަލައެއް ނޫނެވެ.

20.2. ތަޙުޤީޤުގައި ބަންދުކޮށްފައި ހުރި މީހެއްގެ މައްސަލައެއް ނޫނެވެ. އަދި

20.3. ހައްޔަރުކުރެވި، އެހެންނަމަވެސް ބަންދުން ދޫކޮށްލެވިފައިވާ މީހެއްގެ މައްސަލައެއް ނޫނެވެ.

---

[18] ޤާނޫނު ނަންބަރު (12/2016)

މިމައްސަލައިގައި، އަންހެނުން ސާއިލުގެ މައްޗަށް ކުރެވުނު ތުހުމަތާއި ގުޅިގެން، އޭނާ ހައްޔަރުކުރުމާ އަދި އޭނާގެ މައްޗަށް އަވަސް ޖިނާއީގައި ދަޢުވާކުރެވޭ އުޞޫލުން މައްސަލައެއްކަމަށް. އިތުރު އަދި ސަބަބުތަކާއި ހުރި ކާރިޘާއި ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ ބަންދުކުރުމުގެ އޯޑަރު ދެވުނު މިމައްސަލަ ދުވާލަ ބައްދަލުވި ދިޔަ ޝަރީޢަތުގައި، އަދި ތިބޭނެ ކޮޓަރީގެ މަސައްކަތްތަކާ ގުޅޭގޮތުންނާއި،[19] މައްސަލާގައި ގޮތެއް ނިންމޭ ދުވަހާ ހަމައަށް ބަންދުގައި، އަދި ނިންމެވި ފުރަތަމަ ކޮންމެ ދިވެހި މަސައްކަތްތަކުގައި ގޮތް ނިންމުމަށް ބޭނުން ކުރެވޭނެ ކަމުގައި ބުނެފައިވާ ނުވެއެވެ. ކަމުގެ ޝަރީޢަތުގައި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 95 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްދޭ " ...އަދި ހައްޔަރުކުރުމަށް، ބަންދުކުރުމަށް، ބަންދުން ދޫކުރުމާއި ގުޅޭގޮތުން މައްސަލައިގައި..." ކަމަށް ބަޔާންކޮށް މައްސަލައިގައި، އެހެންނަމަ އަމުރުން އެއްގޮތަށްކުރެވޭ ދައުލަތުގެ އުފުލާފައިވާ ދަޢުވާއާއި ގުޅިގެން، 94 ވަނަ މާއްދާ އާއި އަދި 95 ވަނަ މާއްދާ ކިޔާދޭން ސާފުވެއެވެ. އެގޮތުން ވަކީލުގެ ދައުލަތުގެ އުފުލާފައިވާ، އިތުރުކޮށްދިން ދިވެހި ޤާނޫނުތަކުން ކަނޑައެޅޭ ސަބަބުން، އެދަޢުވާއެއް އެހެނިހެން އަނބުރާ ގެންގޮސް، ނުވަތަ އެހެނިހެން އެދަޢުވާއެއް ކޯޓުން އަނބުރާ ފޮނުވާލައިފި މައްސަލައިގެ ވަކިކުރުން ނުވެއެވެ.

21. 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ފެބްރުއަރީ މަހުގެ 23 ވަނަ ދުވަހަކީ މިދައުލާ ފުރަތަމަ އުފުލި ފަހަރެއް ނުވެއެވެ. އޭގެ ކުރިން، އަންހެނުން ސާއިލުގެ މައްޗަށް މިދައުލާ އުފުލާފައިވާކަން ސާފުކަން ފެންނަން އެބައޮތެވެ. އަދި އަންހެނުން ސާއިލުގެ އެދުމުގެ މަތިން، ދައުލާ އުފުލާފައިވާ ކޯޓު ބަދަލު ކުރުމުގެ ފުރުޞަތު އެއްވެސް ބަދަލުގެ ގޮތުން އެ ދައުލާ އަނބުރާ ގެންނަން، ދުވަސް ފަހަރެއްގައިވެސް އެދައުލާ [redacted] ކޯޓުން ހުށަހަޅައިފައިވާކަން ސާފުކަން އެނގެއެވެ. އެފަހަރު، އަންހެނުން ސާއިލު ކޯޓުން ހާޒިރު ނުކުރެވުނުކަމަށް ބުނެ 01 އަހަރާއި 06 މަސް ދުވަހަށްވުރެ ދިގުދުވަހު ކޯޓުގައި މައްސަލަ އެތުވެފައިވުން، ކޯޓުން އެމައްސަލަ ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް ފޮނުވާލަފައިވާކަން އެނގެއެވެ. މިގޮތުން މި މައްސަލައިގައި އަލުން ދަޢުވާކުރެވުނީ 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ފެބްރުއަރީ 23 ގައި

---

[19] ފާސްކުރި ނަންބަރު:19/2019 (ޤާނޫނުގެ ހަމަތަކާ ދިމާވާގޮތަށް ކުރުމުގެ ފާސްކުރުން) ގެ 8 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ).

އުފުލުން ދަޢުވާއެއްކަމަށް ދޫކުރެވުނު ގޮތުން ކަންކަން ބަރާބަރަށް ނެތް ކަމެކެވެ. މި ސަބަބުތަކަށްޓަކައި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 95 ވަނަ މާއްދާ މި މައްސަލައަށް ތަޠުބީޤުކުރެވިދާނެކަމަށް ނިންމައިފިމެވެ.

މިމައްސަލައާގުޅޭ އެހެން ބައެއް ކަންކަން:

22. މިދަޢުވާއަކީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފެށުމުގެ ކުރީގެ ދަޢުވާއެއްކަމަށް ވީހިނދު، އެޤާނޫނުން އަމަލު ކުރަން ފެށިފަހުން، މި ދަޢުވާއާމެދު ކޯޓުންވެސް އަދި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުންވެސް އިޖުރާ ގޮތުން ހިނގަމުން ބެހޭ އަދާހަމަވާކަން ކުރަން ބަޔާންކުރަމުން ސާފުވެއެވެ. ނަމަވެސް އެހިނދުގައި އަމަލުކުރަމުން އެޤާނޫނާ އެއްގޮތްކަމަށް ބެލޭކަން ނެތެވެ.

23. މި ދަޢުވާ ހުށަހަޅާ ފަހުން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން އަނބުރާ ގެންނަވައިފައިވަނީ 05 ޖަނަވަރީ 2017 ގައި ފޮނުވި ސިޓީއަކުންނެވެ. އެސިޓީ ލިބި ދުވަހުން، މިދަޢުވާ އަނބުރާ ގެންނެވީ 18 ޖަނަވަރީ 2017 ގައެވެ. މާނައަކީ، ހުށަހަޅާ ފަހުން މިދަޢުވާ އަނބުރާ ގެންނަވައިފައިވަނީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނަށް އަމަލު ކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިންނެވެ.[20] ވީމާ މިއީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 92 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އެކި ހިނގުމެއްކަމަށް ބެލޭކަން ނެތެވެ.

24. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން މިދަޢުވާ ދެވަނަ ފަހަރަށް 19 ޖޫލައި 2017 ގައި [redacted] [redacted] ކޯޓަށް ހުށަހަޅައިފައެވެ. އެއިރުވެސް ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިންނެވެ. ނަމަވެސް، 01 އަހަރާއި 06 މަސްދުވަސްވަންދެން ދިގު ދުވަސްވީ ފަހުން، 12 ނޮވެމްބަރު 2018 ގައި [redacted] ކޯޓުން މިމައްސަލަ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް ފޮނުވާލައިފައެވެ.

---

[20] ޤާނޫނު ނަންބަރު:12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 212 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާން ކުރާ ގޮތުން މި ޤާނޫނަށް އަމަލު ކުރަންފަށާނީ 2 ޖުލައި 2017 ގައެވެ.

އޫރު ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުން އަމަލު ކުރަން ފަށައިފިއެވެ. ނަމަވެސް، މިދަޢުވާ [redacted] ކޯޓުން އަނބުރާ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް ފޮނުވާލި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުންކަން ކަށަވަރުކުރެވެއެވެ. އަދި އެއީ "ސަރީޢަތްތުރުމާބޭ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދު" ގެ 83 ވަނަ މާއްދާއާ އެއްގޮތަށް އަނބުރާ ފޮނުވައިދިނުމުގެ ކަމަކަށްވެސް ބެލުމަކަށް ނުވެއެވެ.

25. މިމައްސަލައާ ގުޅޭ ގޮތުން ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 93 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާން ކުރެއެވެ. އެމާއްދާގައި ބަޔާން ކުރަނީ؛

ދަޢުވާ ބާޠިލުކުރުން

93. (ހ) އެހެން ޤާނޫނެއްގައި އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާނަމަ، އަންނަނިވި ޙާލަތްތަކުގައި މީހެއްގެ މައްޗަށް ކުރެވިފައިވާ ޖިނާއީ ކުށެއްގެ ދަޢުވާ ބާޠިލުކުރެވޭނެއެވެ.

(2) ދަޢުވާ އުފުލުމަށްފަހު، ދަޢުވާ ލިބޭ ފަރާތުގެ އިޢުތިރާޒެއްނެތި، ކޯޓުގައި މައްސަލަ ކުރިއަށް ނުގެންގޮސް އެކަށީގެންވާ ދިގު މުއްދަތެއް ފާއިތުވެއްޖެ ސަބަބުން، ދަޢުވާ އަނބުރާ ގެންދިއުމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އެދުން؛

(3) އެދުން ދަޢުވާކުރުމާ ގުޅޭ ދަޢުވާގައި އަނބުރާ ގެންދިއުމަށް އެދުން ދަޢުވާ ނުލާ ވަކިކޮށް، ދަޢުވާ އުފުލުމަށް ކުރިއަށް ގެންދެވޭ މުއްދަތު ހަމަވުން؛

މިވަނީއެވެ.

26. ސުވާލަކީ، މިއީ ދަޢުވާ އުފުލުމަށްފަހު، ދަޢުވާ ލިބޭ ފަރާތުގެ އިޢުތިރާޒެއްނެތި، ކޯޓުގައި މައްސަލަ ކުރިއަށް ނުގެންގޮސް އެކަށީގެންވާ ދިގު މުއްދަތެއް ފާއިތުވެއްޖެ ސަބަބުން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އަނބުރާ ގެންދަން އެދުން މައްސަލަތަކަށްވާނެތޯ؟ ޖަވާބަކީ، ނޫނެވެ. މިއީ ދަޢުވާ ލިބޭ ފަރާތް ކޯޓަށް ހާޒިރު ނުކުރެވިގެން ކަމަށްބުނެ، އެކަށީގެންވާ ދިގު މުއްދަތެއް ފާއިތުވުމުން، ކޯޓުން އަނބުރާ ފޮނުވާލި މައްސަލައެކެވެ. ވީމާ، މިކޯޓުގެ ދެކުން މިދަޢުވާ ބާޠިލު ކުރެވޭނެ ކަމަކަށް ނުފެނެއެވެ. ހަމައެހެންމެ، މިމައްސަލަ ކޯޓުގައި ނުނިމި އޮތީ، ދަޢުވާ ލިބޭ ފަރާތުގެ އިހުމާލުކަމުން ކަމަށްވާތީއެވެ. ސަބަބަކީ، މިދަޢުވާ އަހަރުދުވަހުގެ މުއްދަތެއްވެސް ހުށަހެޅިފައިވާކަން ފާހަގަކުރަމެވެ. ހަމަ ތަނަވަސްކަން އެނގެއެވެ. އެކަން އެނގޭތީ، އެކަން ޤާނޫނީގޮތުން މިދަ

އުފުލާފައިވާ ކޯޓު ބަދަލު ކޮށްދިނުމަށް އެދިލައްވާފައެވެ. ވީމާ އޭގެ ފަހުން، [illegible] ކޯޓަށް [illegible] ގޮތަށް [illegible].

27. ދެން އޮތް ސުވާލަކީ، މިއީ އަލުން ދަޢުވާ ކުރެވޭ ގޮތަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އަނބުރާ ގެންދިޔަ މައްސަލައެއްތޯ؟ އެހެންކަމަށްވާނަމަ، އަލުން ދަޢުވާ ނުކޮށް ވަކިކޮށް، ދަޢުވާ އުފުލުމަށް "ޤާނޫނު"ގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ މުއްދަތު ހަމަވި މައްސަލައެއްތޯ؟ ޖަވާބަކީ، މިއީ އަލުން ދަޢުވާ ކުރެވޭ ގޮތަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ގެންދިޔަ މައްސަލައެއް ނޫނެވެ. މިއީ، ދަޢުވާގައި [illegible] ކޯޓަށް ހާޒިރު ނުކުރެވިގެން [illegible] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް [illegible] [redacted] ކޯޓުން [illegible] "މުއްދަތު" އަކީ ޤާނޫނީ ގޮތުން [illegible] ނުވަތަ [illegible].

ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އިސްތިއުނާފުގައި މައްސަލަ އޮތް ގޮތް:

28. މިމައްސަލައިގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތުން ބަލާއިރު، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އިސްތިއުނާފު [illegible] މިމައްސަލަ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އިސްތިއުނާފު [illegible] 09 ޖުލައި 2019 [illegible] 23 ފެބުރުއަރީ 2020 ގައި [illegible] [redacted] ކޯޓުން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އިސްތިއުނާފު [illegible] 07 (ހަތެއް) ދުވަސް [illegible] "[illegible]" [illegible] 07 ދުވަސް [illegible].

29. އިސްތިއުނާފުކުރެވޭ މިނިންމުން ނިންމާފައިވަނީ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible] ސްޓޭޓް ވ. ޢަބްދުﷲ ރިޟާ[21] ޤަޟިއްޔާއާ ޖިނާއީ ޝަރީޢަތުގެ ދަށުން ހުށަހަޅާ މައްސަލަތަކުގައި ދަޢުވާކުރުމުގެ ކުރިން ސާބިތުކުރަން ކުރިމަތިވާ ދަށުކޯޓުން ހުށަހެޅި ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމުގައި އެދިފައިވަނީ މި މައްސަލައަށް ޖާގައި އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 95 ވަނަ މާއްދާ ބަލައިގަތުމަށްފަހު ކަމާއި ނަމަވެސް ފަނޑިޔާރު ގޮތް ނިންމިއިރު ނިންމާފައިވަނީ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ. މުޙައްމަދު ސިޔާމް[22] ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ އުސޫލު ބަލައިގަތުމުގެ ޢަމަލުކުރުމުގެ ބައްޓަންކޮށްފައިވާނެކަމަށް. އަދި އެ ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ފަދައިން މާނަކުރުމުގެ ހަމަތައް ކަނޑައަޅާފައިވާ ޤާނޫނުގެ 35 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައިވާ ފަދައިން މި މައްސަލައިގައި ދައުލަތުން ދައުވާ ހުށަހަޅަން ލަސްވެފައިވާ އެކަށީގެންވާ މުއްދަތު ސަބަބެއްނެތިކަމަށް ދެކެ ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ ދައުލަތުން އެކަމާމެދު ބަސް ބުނުމުގެ ފުރުޞަތު ނުލިބިގެންކަމަށެވެ.

30. ފަނޑިޔާރުންގެ ކުރިމައްޗަށް ހުށަހަޅާ މައްސަލައެއްގައި، އެފަދަ ފޯރާ ކަސްތަކުން މުސްތަޤްބަލު ދީފައިވާ ސަބަބުތަކުގެ ފަނޑިޔާރު ހުށަހެޅުމުގެ ދިފާޢު އިންސާފުން ސާބިތުވާ ނިންމުމުގެ އެއް އަސާސެއްކަން ބަޔާންކޮށް، ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible] ސްޓޭޓް ވ. ޢަބްދުﷲ ރިޟާ[23] ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާން ކުރަނީ،

> "... މައްސަލައެއް ބެލުމުގެ ބާރުގައި މައްސަލައިގެ ހަރުދަނާ ޝަރުޢީ ހުކުމްތަކެއް، އެކަށީގެންވާ ފުރުޞަތު ދައުލަތުގެ ދަޢުވާކުރާ ފަރާތަށް ލިބިދީފައިވާ ފުރުޞަތު ބަދަލުކުރެވިދާނެ ސާބިތުކުރުމަށް ދައުލަތަށް ޝަރުޢީ ހައްޤު ކަމާއި އެކަށީގެންވާ ނުވަތަ ހުރަހެއް ނެރުމަށްޓަކައި ވެސް ނުކުރެވޭނެއެވެ. އަދި ދަޢުވާ އެނގިދާ، އެއް ފުރުޞަތު ދިނުމަށް ޙައްޤު ލިބިގެންވާ ކަމަށް، ދައުލަތު ހުރުމުގެ ފުރުޞަތު ދިނުމަށްވެސް ހުރިހާ ދުވަހެއް ލިބިގެންވެއެވެ."(އެ ޤަޟިއްޔާގެ 69 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައި)

މި ފަދައިންނެވެ.

---

[21] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2020/SC-A/44

[22] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2022/SC-A/23

[23] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2020/SC-A/44

ނިންމަން ފެނުނު ގޮތް

31. މިހާރު ސަބަބަކަށްޓަކައި، މިމައްސަލަ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހާއި ކޯޓާއި ދެމެދު ދުވަސްކޮށް ދަމަހައްޓާފައިވަނީ، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގައި މިމައްސަލަ އޮތް 07 މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ކުރިއަށްނުގެންދެވިފައިވާތީއާއި ނުވަތަ ނަންބަރު ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. ފުރަތަމަ ސުޕްރީމް ޤަޟިއްޔާގެ[24] ތެރޭގައި ގޮތުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ދެކަމާއި ދައުލަތުން ދަމަހައްޓަ ގޮތަށް ކުރިމަތިކުރަން ފެނުމުން ދަމަހައްޓަން ނުޖެހޭނެކަމަށް ދެކެމެވެ.

32. އަދި މިމައްސަލައާމެދު ދަށު ކޯޓުން ގޮތް ނިންމުމުގައި، މި މައްސަލައިގެ މައްޗަށް ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 95 ވަނަ މާއްދާ ތަތުބީޤު ނުކުރެވުނުކަމާއި، އަދިވެސް ޝާހިދުގެ މައްޗަށް ޤާނޫނުއަސާސީގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުން އަވަހަށް ދައުވާ ކަށަވަރުކުރުމާއި ދައުވާ އުފުލުމުގެ ޤާނޫނީ ގޮތުން މުއްދަތު ގުޅުން ނިމުމަކަށް އަންނާނެކަމާއި،[25] ޖިނާއީ ކުށް ކުރިކަން ކުރިއަށްނުދާ އަދަދުގެ ސަބަބުން ޙާލަތު ދިމާވުމާ ދަތިތަކުން ކުރިމަތިވާ ފަދަ ދިފާޢުގެ އިންސާފުގެ ޙައްޤުތަކާއި،[26] ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި ކުށްވެރިން ދައުލަތް ކުރުން ކުރުމަށް ދިނުމުގެ މުއްދަތަކީ 8 އަހަރުކަމާއި،[27] ނަމަވެސް، ޖިނާއީ 1 ވަނަ ދަރަޖައިގެ ކުށްތަކާއި ޖިނާއީ 2 ވަނަ ދަރަޖައިގެ ކުށްތަކާއި އަދި ބައެއް ޚާއްޞަ ކުށްތަކަށް މުއްދަތު އިސްތިސްނާ ކުރެވިފައިވާކަމާއި،[28] ކުރެވިދިޔުމަށް ޖިނާއީގެ ކުށުގެ މައްސަލައިގައި އާންމު ގޮތުގައި ޖިނާއީގެ 1 ވަނަ

---

[24] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2022/SC-A/23

[25] ޤާނޫނު ނަންބަރު:9/2014 (ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 61 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ).

[26] ޤާނޫނު ނަންބަރު:9/2014 (ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ).

[27] ޤާނޫނު ނަންބަރު:9/2014 (ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 61 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރު.

[28] ޤާނޫނު ނަންބަރު:9/2014 (ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 61 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ (3) ވަނަ ނަންބަރު.

ނުވަތަ 2 ވަނަ ދަރަޖައިގެ ހިމެނޭނެ ކުށްތަކުގެތެރޭގައިވާތީ،[29] ދަޢުވާ ކުރުމުގެ މުއްދަތަކަށްފަހުން ހިފުމުގެ ފުރުޞަތު މުއްދަތަކަށް ފިޔަވައިދިނުމުގައި، މިލިއަންވާ ކަންކަމުން ޤާނޫނީގޮތުން ބަލަންޖެހޭކަމެވެ.

33. އެހެންކަމުން، [redacted] ކޯޑުގެ ނަންބަރު [redacted] "ސަބްސްކްރައިބަރ ރިޕޯޓް" ބެލުމުން، [redacted] ކޯޑުގެ ނަންބަރު [redacted] ގެސްޓްހައުސްގައި މައްސަލަ ބާރު ފަރިއާދުން ފޯނުކޮށްފައިވާ ކަށަވަރުވާ ގެޔެގެން މައްސަލައިގެ ތަހުޤީޤުގައި ފޯނުކޯލުތަކުގެ ފޮނުވިފައި، އަދިން ގޮތުން ކަށަވަރުކުރެވޭ [redacted] ކޯޑުގެ މަޢުލޫމާތު އަސްލާއި ބަރާބަރުކަން ފެނެއެވެ.

ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝަތު ޝުޖޫނުގެ ރައުޔު

34. މަތީގައިވާ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ބަލާއިރު މިމައްސަލައިގައި، އުފެދިފައިވާ ސުވާލަކީ މިދައުވާ އުފުލާފައިވަނީ ކަނޑައެޅިފައިވާ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ނޫން ކަމަށް ދަށު ކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައިވަނީ ދަޢުވާ އުފުލުން ލަސްވި ސަބަބާ ބެހޭގޮތުން ބަސް ބުނުމުގެ ފުރުޞަތު ދައުލަތަށް ނުދީތޯ އެވެ. އަދި މިމައްސަލައިގައި ކަން ހިނގާފައިވާ ގޮތަށް ބަލާއިރު ދައުވާ އުފުލާފައިވަނީ އެކަށީގެންވާ އަވަސް މިންވަރުގައި ބާކީ ފަސްކޮށްގެން ތަކެއް ނެތިތޯ އެވެ.

---

[29] ޤާނޫނު ނަންބަރު:9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ ޤާނޫނު) ގެ 92 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ށ) ގައި ބަޔާން ކުރާ ގޮތުން 25 އަހަރަށް ވުރެ ދިގުމުއްދަތަށް ޖަލަށް ލުމުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅިފައިވާ ކުށްތަކަކީ 1 ވަނަ ދަރަޖައިގެ ކުށްތަކެވެ. އަދި 15 އަހަރަށްވުރެ ދިގުނޫން މުއްދަތަކަށް ޖަލަށް ލުމުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅިފައިވާ، އާއި 2 ވަނަ ދަރަޖައިގެ ކުށްތަކެވެ. އަދި ޤާނޫނު ނަންބަރު:12/2009 (ކުޑަކުދިންނާ ގުޅޭ ޖިންސީ ކުށްތަކާބެހޭ ޚާއްޞަ ޤާނޫނު) ގެ 9 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ށ) ގެ ދަށުން 15 އަހަރާއި 18 އަހަރާއި ދެމެދުގެ މުއްދަތަކަށް ޖަލަށް ލުމުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅިފައިވާ ކުށްތަކަކީ ދިގު ކުށްތަކެކެވެ. މިގޮތުން 1 ވަނަ ދަރަޖައިގެ ކުށްތަކާއި 2 ވަނަ ދަރަޖައިގެ ކުށްތަކަކީ ދައުވާ ކުރުމުގެ މުއްދަތު ކަނޑައެޅިފައިވާ ޖިނާއީ ޤާނޫނުގެ 61 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (3) ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން އިސްތިސްނާކޮށްފައެވެ.

ބަސްބުނުމުގެ ފުރުޞަތު ދީފައިވޭތޯ؟

35. ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] ވ. [illegible] [illegible][30] ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާން ކުރަނީ "... މައްސަލައެއް ބެލުމުގެ ތެރޭގައި މައްސަލައިގެ [illegible] ކަމަށެވެ."

36. ފުރަތަމަ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާގައި [illegible] [illegible] މި މައްސަލައިގައި [illegible] ޝާހިދުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުގެ 95 ވަނަ މާއްދާ [illegible] ކަމަށާއި، ނަމަވެސް، ކޯޓުން [illegible] ނިންމާފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ސަޢީދު[31] ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ.

37. ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ސަޢީދު[32] ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނު[33]ގެ 35 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުގެ 35 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) [illegible].

---

[30] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2020/SC-A/44

[31] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2022/SC-A/23

[32] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2022/SC-A/23

[33] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/2011

38. އިސްތިއުނާފު ކުރެވޭ ނިންމުމުގެ 12 ވަނަ ނުކުތާގައި، މައްސަލަ އަނބުރާ ގެންދިއުމާ ހުށަހެޅުމާ މެދު ދިގު މުއްދަތެއް ފާއިތުވެފައިވަނީ ކީއްވެތޯ ޝަރީޢަތުން ސުވާލު ކުރެވުނު ކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. މައްސަލަ އަނބުރާ ގެންދިއުމަށް އިތުރު ތަޙްޤީޤެއް ހިންގުނުތޯ ޝަރީޢަތުން ސުވާލުކޮށްފައިވާ ކަން ދަށު ކޯޓުގެ ނިންމުމުގެ 13 ވަނަ ނުކުތާގައި ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

39. ޖަވާބުގައި ދައުވާ ހުށަހެޅުނުއިރު [illegible] މައްސަލައެއް ކަމަށް ދައުލަތުން ބުނެފައިވާ ކަމަށް 12 ވަނަ ނުކުތާގައި ދަށު ކޯޓުން [illegible] [illegible] އިތުރު ތަޙްޤީޤެއް [illegible] ޝަރީޢަތުން [illegible] ކުރެވިފައިވާ ކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.[34]

40. [illegible]

---

[34] އިސްތިއުނާފުކުރެވޭ ނިންމުމުގެ 13 ވަނަ ނުކުތާ

އެމުއްދަތުގެ ތެރޭގައި މައްސަލައާ ގުޅޭ އޯޑިއޯ ވީޑިއޯ ހެއްކެއް ހޯދުމުގައި މަސައްކަތް ކުރަން ޖެހުނުކަމަށްބުނެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން މި ކޯޓަށް ސިޓީއެއް ފޮނުވާފައިވެއެވެ.[35]

41. މައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާ ގޮތް ވަގުތުން ވަގުތަށް ޝަރީޢަތަށް ބުނެދިނުމަށް [illegible] އެކަށީގެންވާ ކަމެކެވެ. [illegible] ސަބަބުތައް ހުންނަ ހާލަތްތަކުގައި އެކަށީގެންވާ ވަގުތު ހޯދުމަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މިއިސްތިއުނާފުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] **ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ޝިފާޒު**[36] ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ އުސޫލުތަކާ [illegible] [illegible] ކުރިން މައްސަލަ [illegible] [illegible] ދައުލަތުން [illegible]، މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ދައުލަތުން [illegible] [illegible] [illegible].

42. ދަށު ކޯޓުން ގޮތް ނިންމަވާފައިވީ [illegible] ދައުލަތުން ހުށަހެޅި ކަންކަމުގެ މައްޗަށް [illegible]. މައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާ ގޮތް [illegible] ދަށު މަރުޙަލާގައި [illegible] ސަބަބެއް [illegible] ދައުލަތުން [illegible]. [illegible]، ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ **ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ޝިފާޒު**[37] ޤަޟިއްޔާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދައުލަތުން [illegible] [illegible].

---

[35] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ނަންބަރު 196-A/95/2023/367 ސިޓީ (05 ސެޕްޓެމްބަރު 2023)

[36] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2022/SC-A/23

[37] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2022/SC-A/23

އޭޖެންސް ސަސްޕެންޝަން އަނބުރާ ފޮނުވާލުމާ މައްސަލައެއްގައި ދަޢުވާކުރުމުގެ މުއްދަތު

43. އަޙްމަދު ޝާހިދުގެ މައްޗަށް އުފުލާފައިވާ ދަޢުވާއަކީ 02 މެއި 2016 ދުވަހުގެ ވަގުތުގައި އިތުބާރުކުރުވާ މަޤާމުގައި ހުރެ ކުރަމުންދާ އެކު ޖިންސީ އަމަލު ހިންގުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާއެވެ. މި ތުހުމަތުގައި 02 މެއި 2016 އިން ފެށިގެން 29 ޖޫން 2016 އަށް އަޙްމަދު ޝާހިދު ބަންދު ކޮށްފައިވެއެވެ.[38] އޭނާގެ މައްޗަށް ދަޢުވާ އުފުލިފައިވަނީ 01 ނޮވެމްބަރު 2016 ގައެވެ. އެމައްސަލަ ދައުލަތުން އެދިގެން[39] (މައްސަލަ ހުށަހަޅާފައިވާ ކޯޓު ބަދަލުކުރުމަށް އިސްތިއުނާފު [illegible] ހައިކޯޓުން އޯޑަރު) 18 ޖަނަވަރީ 2017 ގައި އަނބުރާ ފޮނުވާލާފައިވެއެވެ.[40] ދެވަނަ ފަހަރަށް ދަޢުވާ ހަމަ އެކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވަނީ ގާތް 3 (ތިނެއް) މަސް ދުވަސް ފަހުން 19 އޭޕްރީލް 2017 ގައެވެ. މިދެތާރީޚުގައި [illegible] [illegible] [illegible] ނެތެވެ.

44. އަޙްމަދު ޝާހިދު [illegible] އޭޖެންސް ދައުލަތުން [illegible] ދެވަނަ ފަހަރަށް ހުށަހަޅާ ދަޢުވާ ކޯޓުން އަނބުރާ ފޮނުވާލާފައިވަނީ މައްސަލަ ހުށަހެޅުނުތާ 1 އަހަރާއި 6 މަހާއި 24 ދުވަސް ފަހުން 12 ނޮވެމްބަރު 2018 ގައެވެ. އަޙްމަދު ޝާހިދުގެ މައްޗަށް 3 ވަނަ ފަހަރަށް ދަޢުވާ ހުށަހަޅާފައިވަނީ ގާތް 1 އަހަރާއި 3 މަހާއި 11 ދުވަސް ފަހުންނެވެ.

45. ސުވާލަކީ އެއް ފަހަރު ހުށަހެޅިފައިވާ ދަޢުވާއެއް އަލުން ހުށަހެޅުމަށް މުއްދަތެއް ކަނޑައެޅިފައިވޭތޯއެވެ؟ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ ޤާނޫނު[41]ގެ 61 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)އާ [illegible] ދައުލަތުން ދަށު ކޯޓުގައި [illegible] ކޯޓަށް ހުށަހަޅާ ދަޢުވާ ހުށަހެޅުމުން ދަޢުވާ ކުރުމުގެ މުއްދަތު ނިމުމަކަށް އަންނާނެކަމަށެވެ.[42]

---

[38] އަޙްމަދު ޝާހިދުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ސަބްމިޝަނުގެ ކުރިން ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުންތަކުގެ ނުކުތާގެ ނަންބަރު 3.1.2

[39] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ނަންބަރު [redacted] ސިޓީ (05 ޖަނަވަރީ 2017)

[40] [redacted] ކޯޓުގެ ނަންބަރު [redacted] ސިޓީ (18 ޖަނަވަރީ 2017)

[41] ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014

[42] އިސްތިއުނާފުކުރާ ނިންމުމުގެ 10 ވަނަ ނުކުތާ އަދި [illegible] ސިޔާސަތު [illegible] ދަޢުވާތަކުން ހުށަހަޅާފައިވާ ސަބްމިޝަނުގެ [illegible] ހުށަހެޅުމުގެ ނަންބަރު ޕޭޖު (08 ޖޫން 2023)

46. ހައިކޯޓުގެ ޖުޑިޝަލް އަމުރުން ހުށަހަޅައިދިނުމަށް ބޭނުމުން އެދި މައްސަލަޔަށް އެއް އަމުރު ކޯޓަށް ހުށަހެޅުން ފަސްކުރައިވާ މައްސަލައެއްކަމުގައިވާ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ޝިޔާމް[43] ޤަޟިއްޔާގައިވެސް ހަމަ މިބާވަތުގެ ދަޢުވާތަކުން ކޯޓަށްއަރައިފައިވެއެވެ. މިބާވަތު ބަލައިނުގަތުން، އެޤަޟިއްޔާގައި ފަނޑިޔާރު ޖ.ބ. އަޒްމިރަލްދާ ޒާހިރު ފާހަގަކޮށްފައިވާ "ޝަރީޢަތަށް ދަޢުވާ އުފުލުމަށްޓަކައި، ދަޢުވާ ފަރާތަށް ދަޢުވާ ހުށަހެޅުމުގައި މުއްދަތެއް ގޮތުން ނުޖެހޭނެކަމުގެ ބަލައިގަތުމަށް، ޤާނޫނުތަކުގައި ވަކި މުއްދަތުތަކެއް ކަނޑައެޅުމާއި ދަޢުވާ އުފުލުމަށް އެންމެ ޤާނޫނުގެ މުއްދަތު ގެއްލިފައިނުވާނަމަ ދޭހަވާނީއެވެ". އަދި "...... ދަޢުވާ ފަރާތަށް ދަޢުވާ ހުށަހެޅުމުގައި އިތުރު ސިޔާސީ މުޖުތަމަޢު، ޤާނޫނީ އަސާސީގައި ޤާނޫނީ ނިޒާމުގައި ހިމެނޭ ކަންކަމުގެ ދަށުން ދަޢުވާތަކުގެ އިތުރުން ޙައްޤުތަކުގެ ކަންކަން ވަކިން، ކޯޓު ފަރާތަކުން ދަޢުވާ ހުށަހެޅުމުގައި ޤާނޫނީ ގޮތުން ދަޢުވާކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ދޭން ޖެހެނީއެވެ. އެހެންކަމުން، ދަޢުވާގެ ރިޢާޔަތް ކުރުމާއި ޙައްޤު ހޯދުމުގެ ފުރުޞަތު ގެއްލިދާނެ ގޮތަކަށް ދަޢުވާ ހުށަހެޅުން މަނާކުރާ ޤާނޫނުގައި ވަކި މުއްދަތަކާ ބެހޭގޮތުން ބުނެވިފައި އޮތް ކަމުގައި ވިޔަސް ދަޢުވާ ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު ޤާނޫނީ ގޮތުން ދިނުމަށްޓަކައެވެ."[44] އެހެންކަމުން، ޤާނޫނުގައި ވަކި މުއްދަތެއް ކަނޑައެޅިފައިވާ ދަޢުވާ ވަކި މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި ހުށަހެޅުމަކީ ދިނުމަށް ދަޢުވާ ފަރާތަށް ލިބިދޭ ޙައްޤެއްކަމުގައި ޤާނޫނީ ގޮތުން ދަޢުވާ ބަލައިގަތުމުގެ ދަޢުވާ ހުއްޓުވާ ނުކުތާއެވެ.

47. ހަމަ އެޤަޟިއްޔާއިން ބިނާވާ އިޖުތިހާދު ޤާނޫނުގައި މުޙާރަބާ ކަނޑައެޅިފައިވާ ހުކުމްގައި ދުއްރާ ގުޅޭގޮތުން ޚާއްޞަ ދިރާސާ ކުރެވިފައިވެއެވެ. އެގޮތުން މުއްދަތުގެ ހަމަޖެހުން ބެހެއްޓުމުގެ ޤާނޫނު[45]ގެ 35 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުގައި، ކަމެއް ކުރުމަށް ފަސްކޮށް ފެށުމުން ސަބަބުތަކެއްގެ ސަބަބުން (1) ދަޢުވާ ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު ދޭން މަނާކަމާއި (2) ކަމެއް ކުރުމުގައި އުޅުމުން ބޭނުން ފަސްކުރުމުގެ ސަބަބު ބަލައިގަނެވޭނެކަން ބަޔާންކުރެވިފައިވެއެވެ.

48. މިމައްސަލައިގެ ޤަރާރުތަކުން ބަލާއިރު އެދުނުން ސާބިތުވެފައިނުވާ އިސްތިސްނާ ޤާނޫނީވާ މައްސަލައެއް އަމުރު ހުށަހެޅުމާއި ގުޅުނުގޮތުން ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާތީއެވެ. އެހެންކަމުން ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ފުލްބެންޗުގެ

---

[43] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2022/SC-A/23

[44] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ޝިޔާމް ޤަޟިއްޔާގެ 19 ވަނަ ނުކުތާ

[45] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/2011

ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. މުޙައްމަދު ޝަރީފު[46] ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުޞޫލު ތަޠުބީޤުކޮށް، މިއީ އެކަށީގެންވާ އަދަބު ދިނުމުގައި ބަލާނެ ވަސީލަތްތަކަށް ނޫނީ އަދުލު ހުކުރަކަން ޖެހޭ ދަރުމަވަންތަ ކަމުގައި ދެކެމެވެ.

ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 95 ވަނަ މާއްދާ ތަޠުބީޤުކުރުން

49. މިމައްސަލައަށް ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 95 ވަނަ މާއްދާ ތަޠުބީޤުކުރަންވާނެކަމަށް ދަށުކޯޓު ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.[47] ސަބަބަކީ ކަމުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ދަޢުވާ އަމުން ހުށަހަޅާފައިވަނީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތަށް އަމަލުކުރަން ފެށުމަށް ފަހު ކަމުގައިވާތީއެވެ.[48] މި ޤާނޫނުތަކުގެ އެއް ބަދަލެއް ނުވެއެވެ. ސަބަބަކީ، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 95 ވަނަ މާއްދާގައި "މި ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފެށިއިރު ތަޙުޤީޤުގައި ތަޙުޤީޤުކުރަމުންދާ ނުވަތަ ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި ހިނގާނީ، މި ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފެށުމާ 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެ މީހުންގެ މައްސަލަ ދަޢުވާ އުފުލަންވާނެއެވެ. އަދި ހައްޔަރުކުރެވިފައި، ބަންދުކުރެވިފައިވާ ތަޙުޤީޤުކުރަމުންދާ މީހުންގެ މައްސަލަތައް ހިނގާނީ، މި ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފެށުމާ 45 (ސާޅީސް ފަހެއް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެ މީހުންގެ މައްސަލަ ދަޢުވާ އުފުލަންވާނެއެވެ." ބުނާ ވުމުން ތަޠުބީޤުކުރެވޭނީ ވާދީ ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފެށިއިރު އެއްވެސް ގޮތަކުން ދަޢުވާ އުފުލާފައިނުވާ މީހުންގެ މައްސަލަ ދަޢުވާ އުފުލުމުގައި މުއްދަތު ގުނުމަށެވެ.

50. މިމައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާ ގޮތުން، މައްސަލަ ހުށަހެޅުމަށް ފަހު ދަޢުވާ އަނބުރާގެންދެވިފައިވާ ނުވަތަ ފޮނުވިފައިވާ މައްސަލަތަކުގައި ބަދަލުކުރާނީ އަނބުރާ ފޮނުވުމުގެ ތާރީޚުން ފެށިގެން ބާކީ ދުވަސްތަކަށް ނޫނީ އެކަށީގެންވާ އަދަބު ދިނުމުގައި ދަޢުވާ އަދުން ހުށަހެޅިފައިވާތޯ އެވެ. މިގޮތަށް ނިންމުމުން ބިނާވެގެންވަނީ އެޖެންސީ ސާބިތުކުރުން ނޫނީ މުއްދަތު ފަހަ ވާފައި ކަނޑައެޅިކަން ކަމުގެއިތުރުން ދަޢުވާ އުފުލުމަށް އެދުމުން

---

[46] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2022/SC-A/23

[47] އިސްތިއުނާފުކުރާ ނިންމުމުގެ 18 ވަނަ ނަންބަރު

[48] އިސްތިއުނާފުކުރާ ނިންމުމުގެ 18 އާއި 19 ވަނަ ނަންބަރު

ވަނީ މުއްދަތެއް ކަނޑައެޅިފައިވާކަމުގައި ނުދެކެވެ. އެހެންކަމުން މިދަޢުވާ ބިނާވީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނަށް އަދަދުކުރަން ފެށި ތާރީޚުން ފެށިގެން 45 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އުފުލަންޖެހޭ ކަމަށް ދަށުކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ކަނޑައެޅުމަށް ތާއީދުނުކުރެވެއެވެ.

އެކަށީގެންވާ މުއްދަތެއްގައި ޕީޖީއިން ޕްރޮސިކިއުޝަނުން ހުރި ދައުވާ އުފުލެވިދާނެތޯ؟

51. މިމައްސަލައިގެ ދައުވާއުފުލަން ލަސްވެފައިވާ ސަބަބު ސާފުކުރުމަށް ދަށު ކޯޓުން ސުވާލުކުރުމުން ޕްރޮސިކިއުޝަނުން އެކޯޓަށް ސާބިތުކޮށްދިން ކަމަށް ބެލެވޭ މަޢުލޫމާތުގެ ޚުލާޞާ އަންނަނިވި ތާވަލުގައި ބަޔާންކުރާނަމެވެ.

ކުރުގެ ނޯޓިސް ހިއްސާ ތާރީޚް	02 މެއި 2016
ފުރަތަމަ ދައުވާ އުފުލުނު ތާރީޚް	06 ނޮވެމްބަރު 2016
ޕީޖީއިން އެރިގެން އަނބުރާ ގެންދިޔަ ތާރީޚް (ހާޒިރު ކުރަމުންދާކަން)	18 ޖަނަވަރީ 2017
ދިމާން ހަމަކުރުމަށް ޕީޖީ އިން ފުރުޞަތުދިނުން އެދުން ތާރީޚް	26 މެއި 2019
ފުރުޞަތުގެ ފަހުން އަލުން ތިރިކޯޓުތަކުން ހުކުމް	09 ޖުލައި 2019
އަލުން ދައުވާ އުފުލުން	23 ފެބްރުއަރީ 2020

52. ދައުލަތުގެ ފަރާތުން އެދިގެން މިމައްސަލަ އަނބުރާ ގެންދިޔުމަކާ ފަހު ދުވަސް ފަހަކުން މިމައްސަލަ ކޯޓަށް ހުށަހަޅަން ކަމާއި އެޖެންސީ ސަބްޕީނާކޮށްގެން ކޯޓުން މިމައްސަލަ އަނބުރާ ޖެހިލުންވާނެކަމަށް ދަށު މިއުޞޫލުގައި ދައުލަތުން ބޭނުންކުރީ ކަން އެދިގެންނެވެ. އަދި އެކަން އެގޮތަށް ފާހަގަކުރެވޭ ކަމުން މި އިސްތިއުނާފުގައިވެސް ދައުލަތުން ބަޔާންކުރަނިކޮށްފައެވެ. އެހެންނަމަވެސް، ދައުލަތުން ދަށުކޯޓުން ހުށަހަޅާފައިވާ ސަބަބުތަކުގެ ތެރެއިން ހުށަހަޅާފައިވާ ހުށަހެޅުމަކީ ރައްޔިތު ބޭފުޅުގެ އަމުދާއި ސާކިތުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ އެހެން ހުށަހެޅުމަކާމެދުގައި ދައުލަތު ދޫކުރެވޭ، މި މިމައްސަލައިގެ [redacted] ކޯޓުން ހުށަހަޅުއްވިފައިވަނީ 12

ނޮވެމްބަރު 2018 ދުވަހު އަނބުރާހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައެއްކަން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.[49] މިފާހަގަކުރެވުނުކަމެއް އެއީ ދުވަސް ފަހަރު މައްސަލަ ހުށަހެޅުމުން ފަހު އަނބުރާ ހުށަހެޅިގެން އެއްވާ މިންވަރަށް ދައުލަތުން އެކަން ސާބިތުކުރުމަށްވާނެއެވެ.

53. މިސާލެއްގޮތުން ހުށަހެޅުމުގައި ދައުލަތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންތައްތަކުގައި ދުވަސް ފަހަރު މައްސަލަ ހުށަހެޅި ކޯޓުން މައްސަލަ ބާޠިލުކޮށްފައިވާކަން ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލަތަކުގެ ކަންތައްތަކާއި ގުޅޭ އެންމެ ފުރަތަމަ ދިމާވި ތާރީޚްތަކުގެ ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

ހާދިސާ ހިނގި ތާރީޚް	02 މޭ 2016
ފުރަތަމަ ދަޢުވާ އުފުލުނު ތާރީޚް	06 ނޮވެމްބަރު 2016
ދައުލަތުން އެދިގެން އަނބުރާ ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް (ޝާހިދު ބަދަލުކުރުމަށް)	18 ޖަނަވަރީ 2017
2 ވަނަ ފަހަރަށް ދަޢުވާ ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް	19 އޭޕްރީލް 2017
ދަޢުވާ ބާޠިލުކުރުން- ދަޢުވާ ދިޔަ ފަރާތުގެ އެޕީލް ސުޕްރީމްކޯޓުން	12 ނޮވެމްބަރު 2018
އެޕީލް ސުޕްރީމްކޯޓަށް ޕީޖީ އިން ހުށަހެޅި ތާރީޚް	22 ނޮވެމްބަރު 2018
އެޕީލް ސުޕްރީމްކޯޓު ހުކުމް ޕީޖީ އަށް ތާރީޚް	06 މާރިޗު 2019
ދިއުން ހަމަޖެހުނުގޮތަށް ޕީޖީ އިން ހުށަހެޅުމާއި އަނބުރާ ތާރީޚު	26 މޭ 2019
ހުށަހެޅުމުގެ ފަރާތުން އަމުރު ދިނުމާއިބެހޭ ތާރީޚް	09 ޖުލައި 2019
3 ވަނަ ފަހަރަށް ދަޢުވާ އުފުލުން	23 ފެބުރުއަރީ 2020

54. މައްސަލައިގެ ވާޤިޢާ ކަނޑައަޅުއްވާފައިވަނީ ފަހިރާއްޖޭގައި ކޯޓުގައި މައްސަލައިގެ ދަށު ކޯޓަށް ހުށަހެޅުނު ކަންތައްތަކުގެ އަމިއްލަ މިތާވަލުންކުރިއަށްގެންދިޔައިރު، ދަޢުވާ ބިނާވަނީ ވަގަށް އުފުލުމުގައި، އެޕީލް ކޯޓުގައި ޤާނޫނަށް އަދި ބަޔާނާއި ގުޅިގެން ހުކުމް ކޯޓުގައި ހަމަވުމާއި ވަކިކުރި ބާކީ

---

[49] ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ކުރިން ހުށަހެޅުއްވި ދަޢުވާ ނަ ޖަދުވަލު 5 ގެ ޕެރެގްރާފް 2

ތަސްވީރުތަކެއް ނިރުމާން އެކަށިގެންވާ ވަގުތެއް ކަމުގައި ބަލައި (ދިރާގުގައި ފޯރުކޮށްދީފައިވާ އެންމެހައި ކަންކަން އެއްފަހަރާ ކުރުމަށްފަހު) ގޮތެއް ނިންމަން ބަލާއިރު ވެސް، އަދިތަންތަން ފޯރުކޮށްދޭ ކަމަކީ ދައުލަތުން އެދުނު ފަދައިން ބަދަލުތަކާ އެކު ދިރާސާކުރުމަށް 09 ޖުލައި 2019 ގައި ފުލުހުންގެ ފަރާތުން ފޮނުވުމުން ފަހު ވެސް ދަޢުވާ އުފުލައިފައިވަނީ ފޯނު ހިފެހެއްޓިތާ 07 (ހަތެއް) މަސް ދުވަސް ފަހުންނެވެ. މިޤަޟިއްޔާގެ ދަޢުވާ އުފުލުމަށް ޤާނޫނު އުސޫލުން 60 (ފަސްދޮޅަސް ދުވަހުގެ ފަހުގެ އިސްތިސްނާތަކުގެ ތެރެއިން ވާ އެންމެހައި ދުވަސްތަކެއް ހިމަނާގޮތުން) ދުވަސް ވޭތު ވުމުން، އެޤާނޫނު ސާފުވާ މުއްދަތު ހަމަވުމަށް ފަހު ވެސް 07 މަސް ދުވަސް ވަންދެން ދައުލަތް ނުއުފުލައި އޮތް ސަބަބަކީ ކޮބައިތޯ ސާފުކޮށްދީފައިނުވެއެވެ.

55. 04 ސެޕްޓެމްބަރު 2023 ގައި މިކޯޓުގައި ބޭއްވުނު އަޑުއެހުމުގައި ދައުލަތާ ކުރި އަދި ފޯރުކޮށް ބަދަލުކުރުމުގެ އިޖުރާއަތް ކަމެއް އެ މުއްދަތުގައި ކަނޑައަޅާ ނުވާކަމަށް ދައުލަތުން ބަޔާންކޮށްފައެވެ. އެހެންނަމަވެސް، 05 ސެޕްޓެމްބަރު 2023 ގައި ދައުލަތުން މިކޯޓަށް ފޮނުވި ސިޓީގައި[50] 09 ޖުލައި 2019 ގައި ފުލުހުން ފޮނުވި ސިޓީއަށް ފަހު 12 ސެޕްޓެމްބަރު 2019 ގައި މައްސަލައިގެ ހިފުން ކުރަށްދޮޅޭގެ ޑޭޓާ ސީޒް ސެކްޝަން ފުލުހުންނަށް ރިޕޯޓުފޮނުވާފައިވާކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައެވެ. މިސިޓީގެ ޖަވާބު 21 އޮކްޓޫބަރު 2019 ގައި ފުލުހުންގެ ފަރާތުން ފޮނުވިއިރު މައްސަލައިގެ ޑޭޓާ ފެޗް ޑިޕާޓްމަންޓުގެ ހަވާލުކުރެވިފައިވާ ކަމަށާއި ޑިޕާޓްމަންޓުގެ ރިޕޯޓު ސިޓީއެއް ނުކުތް ފޮނުވާކަން ބަޔާންކޮށްފައެވެ.[51] އެހެންނަމަވެސް، އަނެއްކާވެސް 10 ޑިސެމްބަރު 2019 ގައި ފުލުހުންނަށް ފޮނުވި ސިޓީގައި[52] އަލުން ޑޭޓާ ފެޗް އެއް މިފަހަރުވާކަމަށާއި ޑޭޓާ ފެޗް ކުރުމުގެ ފޮނުވާލެވިފައިވާ އެދިފައެވެ. މިސިޓީއަށް ޕޮލިސް ސަރވިސް އިން 06 ޖަނަވަރީ 2020 ގައި ދިން ޖަވާބުގައި[53] ޑޭޓާ ފެޗް ނުކުރެވޭގޮތް އެއް ނެތް ވާހަކަ ބަޔާންކޮށްފައެވެ.

---

[50] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ނަންބަރު 196-A/95/2023/367 ސިޓީ (05 ސެޕްޓެމްބަރު 2023)

[51] މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ ނަންބަރު [redacted] ސިޓީ (21 އޮކްޓޫބަރު 2019)

[52] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ނަންބަރު [redacted] ސިޓީ (10 ޑިސެމްބަރު 2019)

[53] މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ ނަންބަރު [redacted] ސިޓީ (06 ޖަނަވަރީ 2020)

56. ބުނެވުނު ޤަޟިއްޔާތަކުގެ ތަފްޞީލަށް ބަލާއިރު، މިމައްސަލައިގައި ދައުވާ އުފުލުމުގައި އެކަށީގެންވާ ވަގުތަށްވުރެ ދިގު މުއްދަތެއް ފާއިތުވެފައިވާ ކަމަށް ދަށު ކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައިވާ އެކަމާ ގުޅިގެން ވާހަކަ ދައްކަން ފުރުސަތުދީ ދަށު ކޯޓުގައި ޕްރޮސިކިއުޝަނުން ދުވާލު ވަކިވަކިން ބިނާކޮށް. އެއީ 18 ޑިސެމްބަރު 2017 ގައި ދައުވާ އަރުވާ ގިނަދުވަސް ފަހު އަލުން ދައުވާ ހުށަހެޅުން 23 ޖެނުއަރީ 2020 އަށް ލަސްވެފައިވާ މައްސަލަ ދިރާސާކުރުމަށް ވަގުތު ބޭނުންވުމުން ކަމަށް ބުނެފައިވުމުންނެވެ.[54] 09 ޖުލައި 2019 ގައި [illegible] [illegible] ޝަރީޢަތުގެ [illegible] ދައުލަތަށް [illegible] ދައުވާއާއި އުފުލުމަށް 07 މަސް ދުވަސް ނަގަން ޖެހޭ އެކަށީގެންވާ ސަބަބެއް ދައުލަތުން ބުނެދީފައިވާ ކަމުގައި ނުފެނެއެވެ.

57. މިމައްސަލައިގައި ދައުވާ ކުރުން ލަސްވެފައިވާ ސަބަބު ސާފު ކުރަން އޮތުމުން [illegible] އެކަށީގެންވާ ގޮތުގައި ޕްރޮސިކިއުޝަނުން ސަބަބު މިއިސްތިއުނާފުގައި ދައުލަތުން ބުނެދީފައެއް ނުވެއެވެ. ކޯޓުތަކުން ކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން ކަނޑައެޅޫއިރު މަޞްލަޙަތު [illegible] [illegible] ބިނާކޮށް ގޮތުން ނިންމުމަކީ [illegible] ކަމެއް ނޫނެވެ. އިސްތިއުނާފު ކޯޓުން ގޮތް ނިންމާނީ ދަށު ކޯޓުގައި ހުށަހެޅުން ކަނޑައެޅުމަކީ އަސާސް ކަމަށް ބަލައިގެންނެވެ. ދަށު ކޯޓުގައި ފާހަގަކުރެވިފައިވާ އަދި ކަނޑައެޅުމުގެ ފާހަގަކުރުމުގެ އިސްތިސްނާ ހާލަތްތައް ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ **ޢަބްދުﷲ ޝާހިދު ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް**[55] ގައި [illegible] ކަނޑައެޅިފައިވާ އުޞޫލު އިސްތިސްނާއީ ހާލަތެއް މިމައްސަލައިގައި އޮތް ކަމަށް ދައުލަތުން ފާހަގަކޮށްފައެއް ނުވެއެވެ. ދަށު ކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައިވާ އިސްތިސްނާއީ ހާލަތަކީ [illegible] ގޮތުގެ ލަސްވުން ބުނެދިނުމުގެ ނެތި އިސްތިއުނާފު މަރުޙަލާގައި އަދި ވާޤިޢާތާއި ދިފާޢުގެ ހަރަކާތް އެކަމަށް ފުރުސަތު ދިނުމަކީ ދަށު ކޯޓުގެ ނިންމުންތަކުގެ ބޭރު [illegible] އިންސާފުން [illegible] ކަމާ ދުރު [illegible] އުޞޫލުން ކަމެވެ.

---

[54] އިސްތިއުނާފު [illegible] 12 ވަނަ ނުކުތާ

[55] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2019/SC-A/57

ނިންމަން ފެންނަ ގޮތް

58. މިމައްސަލައާމެދު ދަށު ކޯޓުން ގޮތް ނިންމުމުގައި، މި މައްސަލައިގެ މައްޗަށް ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 95 ވަނަ މާއްދާ [illegible] ކަނޑައަޅާފައިވާ [illegible] ފެނެއެވެ. މިމައްސަލައިގެ ދަޢުވާ އުފުލުމުގައި އެކަށީގެންވާ މިންވަރަށް ޝައްކު [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށް ދަށު ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ އެކަމާ [illegible] ވާހަކަދެއްކުމަށް ފުރުސަތު [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މައްޗަށް ބިނާކޮށްގެންކަން [illegible] [illegible] ގޮތެއްގައި އޮތް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެކަށީގެންވާ ސަބަބެއް ދައުލަތުން ދެއްކުމެއް ނެތި، [illegible] ބަދަލެއް ގެންނަންޖެހޭ ސަބަބެއް ނެތް ކަމަށް ކަނޑައަޅައި މައްސަލަ ނިންމަން ފެނެއެވެ.

[illegible] އަޣުލަބު [illegible] [illegible]

59. މި މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ތާއީދުކުރައްވައެވެ.

ޙުކުމް:

ދެންފަހެ، ބަޔާންވެދިޔަ ސަބަބުތަކަށް އެހެން ކުރުމުން، [redacted] [redacted] ކޯޓުގެ ނަންބަރު [redacted] "ޝަރީޢަތް [illegible]" ބާޠިލުކޮށް، [redacted] ކޯޓުގެ ނަންބަރު [redacted] ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުން ބިނާކުރި، މައްސަލަ ބަލާ ފަނޑިޔާރަށް ފާހަގަވި ނުކުތާގެ މައްޗަށް މައްސަލައިގެ ދެ ޚަސްމުންނަށް ވާހަކަދެއްކުމުގެ ފުރުޞަތު ދިނުމަށްފަހު، ހައިކޯޓުން މި ޤަޟިއްޔާގައި ފާހަގަ [illegible] ނުކުތާތަކަށް ރިޢާޔަތްކުރުމާއެކު، އަލުން [illegible] [illegible] [redacted] ކޯޓަށް މި މައްސަލަ އަލުން އަނބުރާ ފޮނުވާލުމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މި ޝަރީޢަތް ތިބި ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާގުން ހުކުމް ކުރީމެވެ.

މި ޝަރީޢަތް ބަލައި ހުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު [illegible]

ފަނޑިޔާރު [illegible]
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު އަޙްމަދު ޝަރީފް